

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier

Kasseiweg Viskotstraat in Linter (Drieslinter)

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:

Kasseiweg Viskotstraat, Linter (Drieslinter) – monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/24133/102.1

Inge Verdurmen

29/04/2024

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	4
1.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken.....	4
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	5
2.	Evaluerend gedeelte	5
2.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	5
2.2.	Motivering van het type bescherming.....	6
2.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	6
2.4.	Juridische toestand.....	6
2.4.1.	Onroerend Erfgoed	6
2.4.2.	Omgeving	6
2.4.3.	Landbouw en Visserij.....	7
3.	Beheersvisie	7
3.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	7
3.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed.....	7
3.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed	8
4.	Bronnen	8
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	9
5.1.	Omgevingsplan	9
5.2.	Fotobijlage	9
5.3.	Documentatie	9
5.4.	Criterionota	9

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Deze beschermingsaanvraag maakt deel uit van een thematisch-geografisch pakket van kasseiwegen in streekeigen materiaal in Vlaams-Brabant zoals voorzien in de beschermingskalender 2020. Een inventarisatieproject in 2019-2020 bracht de zeldzaamheid van nog intacte kasseiwegen in Vlaams-Brabant in kaart. Bijzondere aandacht ging uit naar kasseiwegen aangelegd in lokale natuursteen zoals Tiense kwartsiet en/of Gobertange. De bijhorende criterianota (bijlage 5.4) stelt een pakket van 14 kasseiwegen voor bescherming als monument voor.

1.1. Situering

De Viskotstraat maakt deel uit van een cluster veldwegen ten noordoosten van het dorp Drieslinter. De Viskotstraat ligt in het verlengde van voetweg nummer 70 en loopt parallel met de Grote Steenweg tussen Drieslinter en Budingen. Het gaat om een kasseiweg die tussen de akkers loopt en uiteindelijk overgaat in een onverharde weg.

1.2. Historisch overzicht

Op de 18de-eeuwse kaarten van Villaret en de Ferraris maakt het wegtracé deel uit van het gehucht 'Vissecot' tussen Neerlinter en Terhagen. De weg lag in landbouwgebied dat opgedeeld was in verschillende 'driesen' of verzamelplaatsen voor het vee. Van daaruit dreven de inwoners het vee naar de natte gras- en hooilanden (beemden) in de Getevallei. Deze wegen dienden dus als driftwegen en voor de ontsluiting van het beemdengebied en liepen dan ook dood zodra ze het beemdengebied bereikten. De zuidwest-noordoost georiënteerde weg liep verder door naar de omwalde hoeve Terhagen en het gelijknamige gehucht. Volgens de Atlas der Buurtwegen (1841) was chemin nr. 15, de Viskotstraat, ruim 6,61 m breed en als verbindingsweg naar Terhagen een belangrijk wegtracé binnen deze cluster landbouwwegen. De overige buurtwegen, nummers 40 en 41 waren slechts servitudewegen van 3,30 m breed die onderhouden werden door de aanpalende grondeigenaars.

De situatie blijft ongewijzigd tot het einde van de 19de eeuw wanneer de spoorlijn Tienen-Diest werd aangelegd en deze de veldwegen in het zuiden afsneed van de Getevallei. De loswegen bleven onverhard tot het begin van de 20ste eeuw en werden toen stelselmatig gekasseid met het oog op een beter rijcomfort. Vermoedelijk is de kasseiweg Viskotstraat het eerst gekasseid aansluitend bij de hoofdweg van Drieslinter naar Budingen. Volgens de topografische kaart van 1932 was dit wegtracé toen al deels verhard. De overige wegen werden pas in de tweede helft van de 20ste eeuw gekasseid zoals blijkt uit de topografische kaart van 1958. Tot in de jaren 1960 bepaalde de gemeente Drieslinter dat bij verbeterwerken aan het wegennet de oude kasseien moesten hergebruikt worden voor het verharderen van de veelal slechte en onbruikbare aardewegen.

1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken

Een algemene beschrijving van de historiek, opbouw en kenmerken van kasseiwegen is opgenomen in de criterianota 'Kasseiwegen in Vlaanderen' (Onroerend Erfgoed, 2023) (bijlage 5.4).

De kasseiweg Viskotstraat ligt in een gave landschappelijke omgeving met landbouwgronden op de rand van de Grote Getevallei. Het wegtracé behoort tot een netwerk van verharde en onverharde loswegen die het landbouwareaal en beemdengebied ten noordoosten van Drieslinter ontsluiten.

De kasseiweg Viskotstraat heeft een licht tonrond profiel en is over een lengte van ongeveer 300 m verhard met kasseien in Tiense kwartsiet in halfsteensverband. De kasseien zijn overwegend vierkant ($\pm 15 \times 15$ cm) en rechthoekig ($\pm 14 \times 20$ cm) van vorm en hebben een voskleurige patina. Het verharde gedeelte van de weg haalt een breedte van ongeveer 3 m en is afgeboord door in de lengte geplaatste boordstenen in Tiense kwartsiet (met een lengte oplopend tot 33 cm). De voegvulling met zand zorgt voor een waterdoorlatende wegverharding. De kasseiweg heeft grazige bermen en is langs weerszijden afgeboord door een gracht. Het vervolg van het wegtracé naar het noordoosten is onverhard.

De erfgoedkenmerken en -elementen zijn:

1° kasseiweg:

- a) Verharding met vierkante en rechthoekige kasseien in Tiense kwartsiet in halfsteensverband;
- b) Licht tonrond profiel van 3 m breed met boordstenen in Tiense kwartsiet;
- c) Open voegen met los zand en waterdoorlaatbare fundering;
- d) Parallele langsrachten;

2° bermen:

- a) Grazige bermen.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit beschermingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 08/12/2023. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming.

De kasseiweg vertoont een goede bouwfysische toestand en ligt in een nog dominant agrarisch landschap met akkers en weilanden. Er is stevige spoorvorming ten gevolge van het landbouwverkeer en er zijn een aantal geïsoleerde zones waar de kasseien en/of boordstenen uit verband zijn geraakt.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

Historische waarde

De kasseiweg is een zeldzaam en goed bewaard voorbeeld van een landelijke weg met homogene kasseibestrating in een agrarische omgeving. De weg maakt nog steeds deel uit van het historisch netwerk van loswegen die de landbouwgronden ontsloten en refereert aan het ruraal landschap uit het verleden. Het historische tracé is ongewijzigd en vormt als intact gebleven kasseiweg een gaaf en herkenbaar voorbeeld van een specifiek wegtype uit het verleden.

De kasseibestrating getuigt van de evolutie van de wegenbouw en infrastructuurwerken in Vlaanderen tijdens de 19de en 20ste eeuw en van de aanpak van de gefaseerde verharding van buurtwegen door de lokale gemeenschappen. Als losweg aansluitend bij de hoofdweg naar Budingen en als verbindingsroute naar de hoeve Terhagen werd dit wegtracé verhard in de loop van de 20ste eeuw met het oog op een betere toegankelijkheid.

De aanleg van de weg in Tiense kwartsiet refereert aan de ontginning van dit materiaal in lokale groeves en het veelvuldig gebruik ervan als kasseibestrating in deze regio tijdens de 19de en 20ste eeuw.

Technische waarde

De kasseiweg is volledig aangelegd in vierkante en rechthoekige kasseien in Tiense kwartsiet met een herkenbaar licht tonrond profiel. De kasseien zijn aangelegd halfsteensverband met een waterdoorlatend wegdek en grotendeels afgeboord door in de lengte geplaatste boordstenen eveneens in Tiense kwartsiet. De fundering, de langs- en dwarsprofielen en de afboording van de weg zijn uitgesproken technische kenmerken en getuigen van een grote technische vakbekwaamheid waar vandaag nog weinig voorbeelden van bewaard zijn. De kasseibestrating en de techniek van wegverharding zijn exemplarisch voor de oude landelijke wegenbouw.

Esthetische waarde

De vormgeving, het homogeen materiaalgebruik en de vakbekwame aanleg zorgen voor een hoge esthetische belevingswaarde. De rurale context verleent het ensemble van de kasseiweg bijkomend een rustiek karakter.

2.2. Motivering van het type bescherming

De kasseiweg wordt beschermd als monument. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

Voor de bescherming van de kasseiweg wordt het beschermingstype monument voorgesteld omdat een kasseiweg een onroerend goed betreft dat duidelijk het werk is van de mens.

2.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

Voor de afbakening van de kasseiweg wordt het volledige wegprofiel voorgesteld inclusief de bermen met beplanting. De afbakening gebeurt op basis van het GRB en de meest recente orthofoto, rekening houdend met de situatie op het terrein.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

De kasseiweg is opgenomen in de inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/307670>

2.4.2. Omgeving

Op het gewestplan Tienen-Landen (KB 24/03/1978) staat de kasseiweg ingetekend als agrarisch gebied.

De kasseiweg valt binnen het opgestarte PRUP 'Dorpskernen Getestreek' (16/02/2023).

De kasseiweg ligt in herbevestigd agrarisch gebied (HAG) als deel van het 'Landbouwgebied tussen Velpe en Grote Gete'.

2.4.3. Landbouw en Visserij

Het landbouwgebruik (2021) van de akkers rondom bestaat uit wintertarwe en aardappelen.

De kasseiweg ligt in een gebied dat in aanmerking komt voor beheerovereenkomsten voor waterkwaliteit.

De kasseiweg maakt deel uit van het vastgesteld landinrichtingsproject 'Water-Land-Schap' (14/05/2019) om droogte, erosie en wateroverlast in landelijke gebieden aan te pakken.

3. BEHEERSVISIE

3.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn beheersdoelstellingen opgenomen. Je vindt die terug onder artikel 3 van het ministerieel besluit. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen.

Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers moeten rekening houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wensen uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken.

De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

Deze bepalingen zijn op maat van de bescherming. Hieronder lichten we een aantal van deze beheersdoelstellingen toe zodat duidelijk is wat er mee wordt bedoeld.

De beheersdoelstellingen hebben tot doel de aanwezige erfgoedwaarden, -kenmerken, en -elementen te vrijwaren en te versterken. De beheersdoelstellingen zijn er op gericht om het ensemble van de weg te behouden, goed te beheren en waar nodig te herstellen. De opgesomde erfgoedkenmerken en elementen met hun unieke samenhang moeten duurzaam en geïntegreerd beheerd worden met respect voor de draagkracht van het gebied.

Bij een eventuele heraanleg of herstelling van de kasseiweg moet de oorspronkelijke tonronde profielopbouw aangehouden worden zodat de afwatering optimaal is. De bestaande materiaalsoorten moeten maximaal worden hergebruikt en indien nodig aangevuld door gelijksoortige recuperatiematerialen. Bij de heraanleg moeten de steenafmetingen, het legpatroon, de opstop en de kantopsluiting geëerbiedigd worden. De kasseien moeten met open voeg worden aangelegd op een waterdoorlatende fundering. Ook de grazige zijbermen moeten gerespecteerd worden.

3.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden ervan aan te tasten. Het betekent ook dat een zakelijkrechthouder en gebruiker verplicht is het beschermd

onroerend goed als een goede huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerendergoeddecreet en Onroerendergoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen, meer bepaald:

- het goed als een goede huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- de toestand van het goed regelmatig controleren;
- regulier onderhoud uitoefenen;
- onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

3.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Als voor de handelingen aan of in beschermde goederen een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen of voor het verkavelen van gronden, een omgevingsvergunning voor de exploitatie van een gedeelde inrichting of activiteit, een vergunning, toelating, machtiging, ontheffing of afwijking overeenkomstig de bepalingen van het Bosdecreet van 13 juni 1990, het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu of het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning vereist is, vraagt de vergunningverlenende overheid advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Voor een aantal werken die niet vergunningsplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende onroerendergoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerendergoedgemeenten is te vinden op www.onroerendergoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

4. BRONNEN

Gemeentearchief Linter, Notulen gemeenteraad Drieslinter, 1920-1933 en 1954-1963.

Kaart van Villaret, Institut National de l'Information Géographique et Forestière, Sint-Mande (France), CH 292, uitgegeven 1745, schaal 1:14.400.

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).

Kaart van België, Militair Cartografisch Instituut, uitgegeven in 1928-1950, schaal 1:20.000.

Kaart van België, Militair Geografisch Instituut, uitgegeven in 1949-1970, schaal 1:25.000.

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

5.4. Criterianota